

ประชาคมอาเซียน: อยู่ร่วมฟ้าเดียวกันได้ ในความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม

เวที สกว. TRF FORUM

เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2556 โครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สกว. ได้จัดการประชุม TRF Forum ขึ้นภายใต้หัวข้อ “อยู่ร่วมฟ้าอาเซียน เดียวกันได้ในความหลากหลายทางวัฒนธรรม” โดยมีประเด็นการอภิปรายและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นวิทยากรบรรยายในแต่ละประเด็น ได้แก่

- (1) จากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งสู่ประวัติศาสตร์ความร่วมมือ: การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อความสามานฉันท์ในอาเซียน บรรยายโดย ศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (ธรรมศาสตร์ราชินี วิทยาลัยนานาชาติปรีดีพนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
 - (2) ภาคประชาสังคมกับการสร้างประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน บรรยายโดย ศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว (คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และ
 - (3) บทบาทภาคการศึกษากับการก้าวเข้าสู่ประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน บรรยายโดย ดร.ปัทพร สุนทรธนาน (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- ในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก ทั้งที่มาจากภาควิชาการ ภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญจากการบรรยายของวิทยากรและการอภิปรายของผู้เข้าร่วมการประชุมได้ดังต่อไปนี้

TRF POLICY RESEARCH Update!

งานวิจัยเชิงนโยบายที่อยากจะนำมาแนะนำในจดหมายข่าวฉบับนี้เป็นงานของ นลธิฎ พิศลยบุตรและภาณุภัต สัทนะโชน (2555) เรื่อง “การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมไทยรายสาขากับการแข่งขันในระดับโลก” ซึ่งเป็นงานที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก สกว. และได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วเมื่อปลายปี 2555 งานวิจัยชิ้นนี้ให้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ

อ่านต่อหน้า 8 >>

อ่านต่อหน้า 5 >>

แนะนำชุดโครงการ

“การผลิตข้ามแดน

(Trans-boundary Production):

กรณีไทย-ลาว”

- ❖ ชุดโครงการการผลิตข้ามแดน (กรณีไทย-ลาว) เป็นชุดโครงการที่อยู่ภายใต้การดูแลของฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สกว. ซึ่งถูกพัฒนาขึ้น ในปี 2551 และยังคงดำเนินการจนถึงปัจจุบัน ชุดโครงการนี้ถูกพัฒนาขึ้นบนหลักการและเหตุผลที่ว่า ปัจจุบันมีรูปแบบการผลิตข้ามพรมแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก ซึ่งการผลิตข้ามพรมแดนเหล่านี้ส่วนหนึ่งได้รับการอำนวยความสะดวกจากกรอบข้อตกลงในอนุภูมิภาค เช่น ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) และความร่วมมืออนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง กรอบข้อตกลงเหล่านี้เป็นเสมือนกติกากำกับให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนระหว่างประเทศในอนุภูมิภาค ดำเนินไปได้ด้วยดี การผลิตข้ามพรมแดนเกิดขึ้นเป็นอย่างมากระหว่างไทยกับลาว ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมเกษตร และใช้เกษตรพันธสัญญา (Contract farming) เป็นฐานในการดำเนินการ ชุดโครงการการผลิตข้ามพรมแดนถูกพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาระบบการผลิตข้ามพรมแดนระหว่างไทยกับลาว ตามรายสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา อ้อย ผัก (กะหล่ำปลีและพริก) และกล้วย
- ❖ วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของชุดโครงการการผลิตข้ามพรมแดนไทย-ลาว คือ เพื่อดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคณะอนุกรรมการด้านการศึกษาและวิจัยไทย-สปป.ลาว นั่นคือการได้มาซึ่งความรู้และ

ขยายองค์ความรู้ด้านการผลิตข้ามแดนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาอุปสรรคของการผลิตและการค้าระหว่าง สปป.ลาว กับไทย และนำไปสู่การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ส่วนวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่เฉพาะเจาะจงของชุดโครงการประกอบไปด้วย

1. เพื่อวิจัยการผลิตพืชในระบบพันธสัญญา เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กะหล่ำปลี และอ้อยในภาคเหนือ (ลาว-จีน) และภาคใต้ (ลาว-ไทย) ของ สปป.ลาว
2. เพื่อวิจัยเมืองคูมิตรระหว่างแขวงจำปาสัก และจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อจัดทำโครงการวิจัยผลกระทบระดับมหภาคของการผลิตข้ามแดน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยและสปป.ลาว
4. เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการบนเส้นทางหมายเลข 9
5. เพื่อสังเคราะห์ผลงานวิจัยและจัดเวทีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง และ
6. เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถนักวิจัยไทยและลาว

- ❖ กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยภายใต้ชุดโครงการนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ
 - (1) กรอบการศึกษาการผลิตในระบบพันธสัญญา ซึ่งพยายามที่จะตอบโจทย์ในเรื่องระบบการดำเนินงานเกษตร

- พันธสัญญา ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการทำเกษตรพันธสัญญา ปัจจัยที่ส่งผลให้ระบบดังกล่าวดำรงอยู่หรือดำเนินไปได้ ประสิทธิภาพและผลผลิตภาพของระบบเกษตรพันธสัญญา และผลกระทบตัวแสดงต่างๆ ในระบบตลอดจนผลกระทบต่อชุมชน
- (2) กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ซึ่งเน้น 2 ส่วนคือ การศึกษาสถานการณ์และศักยภาพการพัฒนา SME และการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม
- (3) กรอบแนวคิดการศึกษาเมืองคูมิตร ซึ่งพยายามทำความเข้าใจโครงสร้างและปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองคูมิตร ศักยภาพของเมืองคูมิตร ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเมืองคูมิตร
- ❖ ผลของการวิจัยภายใต้ชุดโครงการนี้คาดว่าจะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการทำกรอบข้อตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-ลาว ในระดับต่างๆ หรือเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามแนวคิดเมืองคูมิตรระหว่างไทยกับลาว นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นธรรมต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการไทยและลาว
- ❖ ปัจจุบัน โครงการวิจัยที่ได้ดำเนินการไปแล้วภายใต้ชุดโครงการการผลิตข้ามแดนประกอบไปด้วยงานวิจัย 6 เรื่อง ได้แก่
 1. เกษตรพันธสัญญาข้าวโพด (2 โครงการ)
 2. เกษตรพันธสัญญาอ้อย (2 โครงการ)
 3. เกษตรพันธสัญญากะหล่ำปลี
 4. เมืองคูมิตรอุบลราชธานี-จำปาสัก

หมายเหตุ: สามารถติดต่อขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สกว. หรือ โทร. 0 2278 8200 ต่อ 8319

ต่อจากหน้า 3 >>

เวที สกว. (TRF FORUM)

จากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งสู่ประวัติศาสตร์ความร่วมมือ: การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อความความสมานฉันท์ในอาเซียน

- ❖ เอกสารงานวิจัยหลายชิ้นมักจะอธิบายประวัติศาสตร์อาเซียนโดยไม่แยกจากประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือมองว่าทั้งอาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหน่วยเดียวกัน ซึ่งในทางประวัติศาสตร์แล้ว ทั้งสองส่วนมีความแตกต่างกันและไม่ควรนำมาวมกัน เนื่องจากประวัติศาสตร์ของแต่ละส่วนมีความเฉพาะเจาะจงของมันเอง และประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ถูกสร้างขึ้นบนเงื่อนไขคนละอย่างกับประวัติศาสตร์อาเซียน
- ❖ ประวัติศาสตร์ควรถูกมองในมุมที่กว้างกว่าเรื่องของรัฐชาติและชนชั้นนำ ซึ่งหากพิจารณาในแง่นี้ก็เห็นได้ว่า มีประวัติศาสตร์อีกมากที่อยู่นอกเหนือไปจากหรือสำคัญไม่น้อยกว่าประวัติศาสตร์ว่าด้วยการต่อสู้ระหว่างรัฐ หรือเรื่องราวของชนชั้นนำ
- ❖ ประวัติศาสตร์ที่มีการกล่าวถึงหรือเรียนรู้กันค่อนข้างน้อยคือประวัติศาสตร์ภาคประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องราวของการติดต่อปฏิสัมพันธ์ และความร่วมมือของประชาชนโดยไม่มีพรหมแดนของรัฐชาติเป็นอุปสรรคขวางกั้น มีตัวอย่างจำนวนมากที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของประชาชนเหล่านั้น ประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้มีให้เห็นอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณพื้นที่ชายแดน ที่ผู้คนติดต่อไปมาหาสู่กันตลอดเวลา ประเด็นสำคัญก็คือ จะทำอย่างไรให้ประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้รับการศึกษารวบรวม และนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเพื่อนบ้าน และเพื่อให้เห็น

- ภาพของความสัมพันธ์ที่ดีในระดับประชาชนของแต่ละประเทศ
- ❖ สิ่งที่น่าจะเป็นประเด็นพิจารณาเพิ่มเติม คือนอกจากประวัติศาสตร์สังคม-วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ภาคประชาชนแล้ว ยังมีประวัติศาสตร์อีกบางลักษณะที่อาจนำมาจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างอัตลักษณ์และความเข้าใจอันดีระหว่างกันในอาเซียนได้ นั่นคือ ประวัติศาสตร์ภาคอาเซียน
- ❖ หากคำถามที่สำคัญคือ จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อความสมานฉันท์ในอาเซียนได้อย่างไร? สิ่งหนึ่งที่เป็นไปได้คือ จะต้องเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในส่วนที่เป็นอาเซียน และที่แยกออกจากประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ศึกษากันอยู่ในปัจจุบัน อาเซียนในฐานะที่เป็นองค์กร ของภูมิภาคมีภูมิหลังมาตั้งแต่เมื่อสงครามโลก ครั้งที่สองสิ้นสุดลง และมีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการในปี 1967 ดังนั้น หากจะศึกษาประวัติศาสตร์อาเซียนต้องดูว่าประเทศสมาชิกอาเซียน มีประสบการณ์ร่วมอะไรในช่วงเวลาดังกล่าว
- ❖ การเขียนประวัติศาสตร์อาเซียนอาจแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ร่วมของประเทศต่างๆ นับตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เช่น การสร้างชาติ (Nation building) การเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นสมัยใหม่ (Modernization) กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย (Democratization) พัฒนาการของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการเมือง ฯลฯ ซึ่งมีทั้งความสำเร็จ ความล้มเหลว และร่องรอยบาดแผลในประวัติศาสตร์ ประเด็นสำคัญก็คือ ต้องพยายามชี้ให้เห็นจุดร่วมที่ประเทศต่างๆ มีร่วมกันในประเด็นเหล่านี้

- เพื่อให้เข้าใจว่าประเทศสมาชิกอาเซียนได้ผ่านประสบการณ์และมีชะตากรรมร่วมกันอย่างไร และเพื่อพิจารณาว่าเรา (ประเทศในอาเซียน) จะเดินไปข้างหน้าร่วมกันโดยใช้ประสบการณ์เหล่านั้นเป็นบทเรียนได้อย่างไร
- ❖ นอกจากประวัติศาสตร์ร่วมของประเทศสมาชิกอาเซียนดังกล่าวแล้ว เรายังสามารถศึกษาประวัติศาสตร์อาเซียนในฐานะที่เป็นองค์กรในระดับภูมิภาค (อาเซียนในฐานะที่เป็นหน่วยศึกษา) ทั้งนี้ มีเรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียนจำนวนมากที่สามารถนำมาจัดการเรียนการสอนได้ เช่น ประวัติศาสตร์การก่อตั้งอาเซียน ความเป็นมาของความตกลงที่สำคัญๆ บทบาทของอาเซียนในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม-วัฒนธรรม บทบาทของอาเซียนในเวทีเศรษฐกิจ และการเมืองโลก ฯลฯ ประวัติศาสตร์ในลักษณะนี้เป็นเรื่องของความร่วมมือหรือการแก้ไขข้อขัดแย้งในภูมิภาค เป็นการมองอาเซียนในลักษณะภูมิภาคนิยมหรือเป็นหนึ่งในประชาคมที่มีพลวัตและประวัติศาสตร์เฉพาะตัว
- ❖ เราอาจมองประวัติศาสตร์อาเซียนได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่อาจทำให้ผู้คนในอาเซียนมีจุดเรียนรู้ หรือสำนึกร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่า ที่ผ่านมามีการเรียนรู้เรื่องเหล่านี้กันค่อนข้างน้อย แต่ไปให้น้ำหนักค่อนข้างมากกว่ากับเรื่องของประวัติศาสตร์ชนชั้นนำ ความขัดแย้งและสงคราม ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนฐานคิดแบบชาตินิยม (Nationalism)
- ❖ ในกรณีของประเทศไทย การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่บนฐานการสร้างชาติของชนชั้นนำในอดีต ซึ่งได้เน้นปลูกฝังความ

อ่านต่อหน้า 6 >>

ประเด็นสำคัญการประชุมเวที สกว.

รู้สึกรักชาติและสำนึกชาตินิยมผ่านประวัติศาสตร์สงครามและความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก และเพิกเฉยต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในลักษณะอื่นๆ ทำให้พื้นที่ของความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความร่วมมือ และการปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์มีอยู่เพียงน้อยนิดหรือไม่มีเลย

- ❖ เนื่องจากอาเซียนจะเป็นประชาคมร่วมในปี 2558 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยควรเพิ่มประวัติศาสตร์อื่นๆ นอกเหนือจากประวัติศาสตร์เรื่องสงคราม ความขัดแย้ง และการสร้างความเป็นอื่น/ความเป็นศัตรู เพราะการจะเป็นสังคมที่เอื้ออาทรได้ ประชาชนอาเซียนต้องไม่คำนึงถึงเพียงความเป็นอื่นของคนต่างเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม และการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ดังที่ได้กล่าวข้างต้นน่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ความเข้าใจต่อเพื่อนบ้านในอาเซียนมากขึ้น ประวัติศาสตร์ที่เอื้อต่อการเป็นประชาคมอาเซียนควรถูกสร้างขึ้นบนฐานคิดแบบภูมิภาคนิยม (Regionalism) มากกว่าชาตินิยม

ภาคประชาสังคมกับการสร้างประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน

- ❖ องค์กรภาคประชาสังคม (Civil Society Organizations: CSOs) ถือได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญในการเติมเต็มประชาคมอาเซียน บทบาทของภาคประชาสังคมในบริบทการบูรณาการภูมิภาค (Regional integration) ของอาเซียนเริ่มมีความชัดเจนตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970s เป็นต้นมา และเพิ่ม

ความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ ตามระดับความเข้มข้นของการบูรณาการของอาเซียน อาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบัน ภาคประชาสังคมกลายมาเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการสร้างสรรค์ประชาคมอาเซียน

- ❖ องค์กรภาคประชาสังคมที่มีบทบาทต่อทิศทางของอาเซียนเป็นอย่างมากในช่วง 1970s-1980s คือองค์กรภาคธุรกิจที่มีชื่อว่า ASEAN Chamber of Commerce and Industry (ASEAN-CCI) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1974 องค์กรนี้เป็นเครือข่ายธุรกิจขนาดใหญ่ในอาเซียนที่แสดงบทบาทในการผลักดันการบูรณาการทางเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายความร่วมมือด้านการค้าการลงทุน และเครือข่ายธุรกิจในระดับภูมิภาค ในปัจจุบันเครือข่ายทางธุรกิจขยายตัวมากขึ้นตามระดับการบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน ในปี 2001 องค์กรชื่อ ASEAN Business Advisory Council (ABAC) ได้รับการก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นเวทีที่เชื่อมโยงระหว่างภาคธุรกิจกับผู้กำหนดนโยบาย นอกจากนี้ยังมี การจัดตั้งการประชุมที่เรียกว่า ASEAN Business Forum โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนความเห็นและข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้นำธุรกิจ ในอาเซียนในทุกๆ ปี และสร้าง Roadmap ในการพัฒนาธุรกิจ ในอาเซียนร่วมกัน
- ❖ อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบัน องค์กรประชาสังคมภาคธุรกิจ ในอาเซียนมีความก้าวหน้าไปค่อนข้างมาก มีองค์กรภาคธุรกิจหลายแห่งที่ได้เชื่อมโยงกับอาเซียน (ASEAN-affiliated NGOs) และอีกหลายแห่งดำเนินกิจกรรม

นอกกรอบความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่ง NGOs ทั้งสองประเภทล้วนมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกันคือ เพื่อปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์จากการบูรณาการทางเศรษฐกิจในภูมิภาค ซึ่งหากจะมองในแง่ดีแล้ว การสร้างความร่วมมือของภาคธุรกิจในระดับภูมิภาค โดยมีผลประโยชน์ร่วมทางเศรษฐกิจเป็นจุดเกาะเกี่ยว ก็ถือว่ามีความสำคัญในการสร้างทุนทางสังคม ในอาเซียน

- ❖ นอกจากองค์กรภาคธุรกิจแล้ว ยังมีองค์กรที่เรียกว่า The ASEAN Institute for Strategic and International Studies (ASEAN-ISIS) ซึ่งเป็นเครือข่ายสถาบันวิชาการด้านนโยบายยุทธศาสตร์ ความมั่นคง และการพัฒนาระหว่างประเทศในประเทศสมาชิกอาเซียน ASEAN-ISIS มีความใกล้ชิดกับองค์กรต่างๆ ของอาเซียน และสามารถเข้าถึงเจ้าหน้าที่ระดับสูงของอาเซียนได้โดยตรง ASEAN-ISIS มีบทบาทในการผลักดันแนวคิดหลายอย่างที่มีผลต่อการเพิ่มบทบาทของภาคประชาสังคมในการมีส่วนร่วมกับการกำหนดทิศทางของอาเซียน เช่น การเสนอแนวคิดเรื่อง Track-two Diplomacy ซึ่งเป็นแนวคิดในการเปิดให้นักวิชาการ ผู้รู้ เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงที่เกษียณแล้ว นักธุรกิจ และบุคคลชั้นนำอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลและความเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานของอาเซียนโดยรวม หรือของประเทศสมาชิกอาเซียน แทนที่จะให้การกำหนดทิศทางของอาเซียนเป็นเรื่องของภาครัฐเพียงอย่างเดียว

- ❖ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีภาคประชาสังคมในอาเซียนจำนวนมากที่มีขอบเขตการดำเนินงานระดับภูมิภาคและมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจง ไม่ว่าจะเป็นองค์กร ด้านสังคมและวัฒนธรรม (เช่น ASEAN Confederation of Women's Organization, Committee for ASEAN Youth Cooperation, ASEAN Cooperative Organization ฯลฯ) ด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น The ASEAN Wildlife Enforcement Network) ด้านการศึกษาวิจัย (เช่น ASEAN University Network)

- ❖ อาจกล่าวได้ว่าองค์กรภาคประชาสังคมสามารถเป็นกลไกในการสร้างสรรค์ประชาคมอาเซียน เนื่องจาก (1) ภาคประชาสังคมสามารถทำหน้าที่ในการนำเสนอประเด็นปัญหา และข้อเรียกร้องต่างๆ ของประชาชน แต่ละกลุ่มเข้าสู่เวทีนโยบายสาธารณะ (2) ภาครัฐสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและความเชี่ยวชาญอย่างขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาได้ (เช่น ความสามารถในการเข้าถึงสังคมรากหญ้า ข้อมูล ความรู้ และความชำนาญในการทำงานกับชุมชน) และ (3) การเชื่อมโยงกันระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมในลักษณะข้ามชาติ เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับประชาชนของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคที่นอกเหนือไปจากความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างรัฐหรือผู้นำ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตความร่วมมือให้มากขึ้น
- ❖ โดยสรุปแล้ว องค์กรภาคประชาสังคมในอาเซียนมีบทบาทและความเข้มแข็งมากขึ้นในปัจจุบัน องค์กรเหล่านั้นดำเนินการหลายๆ อย่างที่คู่ขนานไปกับรัฐ เช่น การให้ข้อสังเกตต่อแนวทางต่างๆ ของผู้กำหนดนโยบายของอาเซียน และการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงต่างๆ รวมทั้งมีบทบาทโดยตรงในการพัฒนา และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมอาเซียน ซึ่งหากองค์กรเหล่านี้มีความเข้มแข็งมากขึ้นเท่าใด เราก็จะสามารถคาดหวังบรรยากาศประชาธิปไตย และการพัฒนาที่ทุกคนจะมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ได้มากขึ้นเท่านั้น
- ❖ รัฐ (หรือผู้กำหนดนโยบายของอาเซียน) สามารถทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมที่จะทำให้ภาคประชาชนในประเทศต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และวัฒนธรรมระหว่างกัน ซึ่งสิ่งนี้สามารถดำเนินการได้หลายทาง เช่น การเปิดกว้างของพรมแดนเพื่อให้การเดินทางติดต่อกันระหว่างประชาชนในอาเซียนเป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็วมากขึ้น การอำนวยความสะดวกในการเดินทางข้ามแดนของภาคประชาสังคม หรือแม้แต่องค์กรสนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่ภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน ให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่มีผลต่อการเชื่อมโยงของประชาชนในระดับภูมิภาค เป็นต้น

บทบาทภาคการศึกษากับการก้าวเข้าสู่ประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (กรณีของไทย)

- ❖ ประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สวัสดิการสังคม สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยังมีบทบาทในการส่งเสริมความเข้าใจ และทัศนคติในเรื่องของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน
- ❖ ในขณะนี้ภาคการศึกษาของไทย ได้ตื่นตัวมากขึ้นในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยในระดับประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศนโยบายการศึกษาเพื่อพร้อมรับกับประชาคมอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนศึกษา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนในด้านต่างๆ โดยให้สอดแทรกลงในหลักสูตรรายวิชาต่างๆ ของสถานศึกษา หรือจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม และมีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพเกี่ยวกับอาเซียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเตรียมงบประมาณสนับสนุนนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก เช่น โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับงบประมาณ ส่วนโรงเรียนนอกรัฐบาลต้นแบบอาเซียนได้รับงบประมาณแต่ในบางกรณีมีความไม่เหมาะสม สำหรับการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น โรงเรียนประถมขนาดใหญ่ในตัวจังหวัดมักจะมีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกล

- ❖ ในระดับมัธยมศึกษา มีการดำเนินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน เช่น โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) และโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนหรือครูในอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการมีการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางอาเซียน ซึ่งพัฒนามาจาก ASEAN Curriculum Sourcebook (ซึ่งในขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ) มีโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การอบรมภาษาอังกฤษ และมีการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างๆ โดยเฉพาะภาษาในกลุ่มอาเซียน
- ❖ ในระดับอาชีวศึกษา มีจุดอ่อนที่สำคัญคือทักษะภาษาอังกฤษของทั้งบุคลากรและนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีแนวทางในการพัฒนาภาษาอังกฤษโดยจัดให้มีหลักสูตร English Program และ Mini English Program ในสถานศึกษาที่มีความพร้อม มีการจ้างครูต่างชาติมาสอนภาษาอังกฤษ จีน และภาษาประเทศอาเซียน นอกจากนี้ ยังมีการจัดอบรมภาษาอังกฤษออนไลน์ และโครงการ E-learning เพื่อเผยแพร่ทักษะการประกอบอาชีพ
- ❖ ในระดับอุดมศึกษา มีการจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีการจัดทำยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทย ในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ส่วนในระดับสถาบันการศึกษาเองก็มีการ

อ่านต่อหน้า 8 >>

TRF POLICY RESEARCH UPDATE!

- ❖ ประเทศไทยไม่สามารถหลุดออกจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle-income trap) มาเป็นเวลากว่า 20 ปีแล้ว ซึ่งการที่จะก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง ในระยะยาวต้องเช่นประเทศอุตสาหกรรมที่ทำสำเร็จมาแล้วก่อนหน้านี้ จะต้องทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพรวม (Total factor productivity: TFP) ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของการพัฒนาเทคโนโลยีและการเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคนิค แทนที่จะเน้นไปที่การเพิ่มการใช้ปริมาณปัจจัยการผลิต (ทุนและแรงงาน) เพื่อเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียว
- ❖ การเพิ่มขึ้นของผลิตภาพรวม (TFP growth) ในกระบวนการผลิตนั้นเกิดขึ้นได้จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technological progress) โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต หรือโดยการเพิ่มประสิทธิภาพทางเทคนิค (Technological efficiency) โดยที่เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือทั้งสองส่วนประกอบกัน
- ❖ จากการใช้ข้อมูลระดับมหภาควิเคราะห์เปรียบเทียบอุตสาหกรรมไทยกับต่างประเทศ พบว่าภาพรวมอุตสาหกรรมโดยทั่วไปของไทยยกเว้นสาขาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ มีประสิทธิภาพการผลิตที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมการผลิตทั้ง 23 หมวดอุตสาหกรรมแล้วพบว่ามียังมีเพียง 8 อุตสาหกรรมที่มีช่องว่างของประสิทธิภาพการผลิตน้อยเมื่อเทียบกับค่ามาตรฐานโลก (หรือมีประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในระดับที่พอจะแข่งขันได้) ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์ยางและพลาสติก ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ ผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะขั้นมูลฐาน ปิโตรเลียม ยานยนต์ เครื่องจักรและอุปกรณ์อื่นๆ การพิมพ์และการทำสำเนาสื่อบันทึก
- ❖ การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของภาคธุรกิจมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาของประเทศเพื่อให้ก้าวทันประเทศที่พัฒนาแล้ว และทำให้ไทยสามารถที่จะหลุดออกมาจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางได้ ซึ่งการเน้นใช้นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมแบบเฉพาะเจาะจงที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพการผลิตแตกต่างกันไป น่าจะช่วยให้การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศทำได้อย่างราบรื่นมากขึ้น โดยนโยบายเชิงรุก (เช่น การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การสนับสนุนเงินกู้ ฯลฯ) อาจเหมาะกับอุตสาหกรรมที่มีประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ
- ❖ นอกจากนั้น นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่น่าจะนำมาพิจารณาในการเสริมประสิทธิภาพอุตสาหกรรมไทยคือ การพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรม การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

หมายเหตุ: สามารถติดต่อขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สกว. หรือ โทร. 0 2278 8200 ต่อ 8325

งานวิจัยฉบับนี้ได้ถูกสรุปและเรียบเรียงในรูปแบบของเอกสารบทสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของโครงการกิจกรรมการเชื่อมโยงงานวิจัยกับภาคนโยบาย สกว. สามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ <http://prp.trf.or.th>

>> ต่อจากหน้า 7 **เวที สกว. (TRF FORUM)**

เตรียมความพร้อมในด้านภาษาอังกฤษ โดยมีมาตรการที่แตกต่างในแต่ละสถาบัน รวมถึงมีการสอดแทรกเรื่องของอาเซียนในการเรียนการสอนรายวิชาด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีความแตกต่างกันมากในด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยประเภทต่างๆ (มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชภัฏ) ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ว่ายังมีสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยอีกจำนวนมาก ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพบุคลากร และคุณภาพนักศึกษา

- ❖ เพื่อให้การศึกษาทุกระดับของประเทศมีความพร้อมต่อการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมากขึ้น อาจต้องมีการดำเนินมาตรการหลายๆ ส่วนไปพร้อมกัน เช่น
 - 📌 การปรับปรุงหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอน โดยเฉพาะในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่ควรให้ความสำคัญกับการสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รวมถึงการเพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนและประวัติศาสตร์ในทางสร้างสรรค์
 - 📌 การพัฒนาครู/ผู้สอน โดยเฉพาะด้านภาษาอังกฤษและความรู้เกี่ยวกับอาเซียน เน้น e-learning พัฒนาโครงการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาวิจัยกับประเทศในอาเซียน เป็นต้น
 - 📌 การจัดทำแผนแม่บท (Master Plan) ด้านการศึกษาซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาทุกประเภท การแลกเปลี่ยน/ร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาภาคเอกชน ตลอดจนการพัฒนาการวิจัยของประเทศ